

preek 3 mei 2009

Sunday 03 May 2009

Preek gehouden op 3 mei 2009 in de Stadsdennenkerk Harderwijk op de zondag tussen koninginnedag en de herdenking / viering van 4 / 5 mei. De lezingen waren: Spreuken 8:12-36 en Marcus 12:13-17. De tekst voor de preek was Spreuken 8:15-16 "Door mij regeren koningen, bepalen heersers wat rechtvaardig is. Vorsten heersen dankzij mij, ik laat leiders rechtvaardig regeren." Tijdens de dienst zijn enige liederen uit de Valerius Gedenkklink gezongen (met toelichting).

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

"Waarom?" hebben velen zich afgevraagd toen iemand in een poging om de bus van de koninklijke familie te rammen dwars door het publiek heenreed, afgelopen donderdag op koninginnedag. Hoe kan het dat de woede of de teleurstelling op die manier een uitweg vindt? Is het omdat de vorstin ten onrechte de schuld kreeg van een samenleving die hard is en een overheid die zich soms vergist? Of is het omdat de spanning te groot werd tussen de glamour van de royalty's en de troosteloosheid van een eenzaam en somber bestaan. We zullen het niet weten, want de dader liet zelf het leven en sleepte zes mensen met zich mee in de dood.

Onze koningin had dit in ieder geval niet verdiend. Wij hebben geen president, maar een vorstin. Zij heeft zelf geen macht, maar representeert die macht, de democratie. Of je nu koningsgezind bent of republikeins - je kunt niet ontkennen dat Beatrix een hardwerkende vrouw is, die haar leven stelt in dienst van ons volk en op zeer erudiete en professionele wijze leiding geeft aan de monarchie. Het is niet terecht dat de woede of de wanhoop van een enkeling zich fixeert op haar persoon. En toch gebeurt dat. Zo zie je maar: Hoge bomen vangen veel wind. Zo is het altijd geweest.

Het is overigens zo gemakkelijk niet met al die vragen rond macht en politiek en het staatsbestel. Laatst op huisbezoek zei iemand "politiek vuile kliek": Politici zijn ambitieus maar vergeten het particulier belang. Macht corrupteert; machthebbers zoeken al te snel het eigen belang en bevoordelen hun vriendjes. Van 4 tot 7 juni vinden er verkiezingen plaats voor het Europese parlement. Sommigen zijn er onverschillig onder - een soort van politieke lethargie. Zo van: laat maar zitten. Als ik kijk wat ze er van maken in hun privé-leven... Het hoeft van mij helemaal niet meer. "Ik stem al in jaren niet meer", zegt iemand. Toch is dat de oplossing niet, want zo maak je in ieder geval de weg vrij voor wie verkeerd wil. Politiek moet! Of je dat nu leuk vindt of niet. Ook als je vertrouwen in de mensen niet al te groot is.

We denken vandaag met elkaar wat na over politiek en overheid en over regeren. Dat is wel eens goed en ook op zijn plaats zo tussen 30 april en 4-5 mei. Met het oog daarop heb ik eens een tekst gekozen uit Spreuken. Ook dat is wel op zijn plaats, want we lezen niet zo vaak uit dat boek. Er staan een paar erg mooie verzen in die slaan op de landsregering en het openbaar bestuur: Spreuken 8:15,16. "Door mij regeren koningen, bepalen heersers wat rechtvaardig is. Vorsten heersen dankzij mij; ik laat leiders rechtvaardig regeren.

Wie is er hier aan het woord? Het is vrouwe wijsheid. Zij wordt als persoon voorgesteld. Ze zegt van zichzelf dat ze eigenlijk altijd bij God geweest is - de Sofia, de wijsheid. Ze is het eerste voortbrengsel van God, nog voor Hij de wereld schiep. Wij hebben allemaal wel eens die afbeelding van Michelangelo gezien uit de Sixtijnse kapel, de schepping van Adam. Waar we meestal niet op letten is dat God zijn linkerarm om een vrouw heen legt, die in zijn mantel is en dat we in die mantel ook een kind zien. Die vrouw is vrouwe wijsheid uit Spreuken 8. En in vers 30 wordt gezegd dat de wijsheid speelt voor Gods aangezicht. Dat verzinnebeeld Michelangelo met dat kind. Als een spelend kind! Als vrouwe wijsheid aan het woord is, is het God Zelf die tot ons spreekt.

Alleen maar dankzij vrouwe wijsheid kan een machthebber regeren. Dat zegt onze tekst. Een machthebber is niet trots of

hoogmoedig. Een machthebber heeft een hekel aan kwaad en leugens. Hij is verstandig (‘armah). Hij weet iets dat veel mooier is dan zilver en goud. Dat is recht en gerechtigheid.

Een machthebber, een leider die luistert naar de wijsheid van God staat in de gunst bij God. Hij verschaft aan zijn bestuur een solide basis. Daarom kan de wijsheid zeggen: Het is door mij (dankzij mij) dat koningen regeren. Heersers die niet naar mij luisteren mislukken of worden tenslotte weggejaagd. Valerius heeft daar in de tachtigjarige oorlog van gezongen. "Gelukkig is het land, dat God de heer beschermt." Hij bedoelt een land dat verstandig geregeerd wordt en waar de machthebbers zich gelegen laten liggen aan Gods geboden.

Hoe ver mag je daar overigens in gaan... in het respecteren van een overheid die zich als een tiran gedraagt en de regels van Gods wijsheid niet kent. Valerius verwierpt de Spaanse overheid en noemt Alva een tiran: Duc d'Alve den tyran! En veel Nederlanders gingen in 40-45 in het verzet omdat zij de Duitse bezetter niet als wettige (en van God gegeven) overheid wilden erkennen.

Daartoe uitgedaagd door de Farizeeën en de Herodianen geeft Jezus antwoord op die vraag naar het gehoorzamen aan de overheid. Geef aan de keizer wat van de keizer is en geef aan God wat van God is. Daar kunnen ze hem niet op pakken! Betaal je belasting en doe je burgerplicht en wees niet ongehoorzaam. Maar bedenk wel dat je God méér gehoorzaam zult zijn dan de mensen. En zo kan het dus gebeuren, dat je burgerlijk ongehoorzaam wordt. Dit, omdat je de overheid niet meer volgen kunt en in geweten staande voor God bezwaard bent. Dat is een grenssituatie, maar het kan gebeuren. En het gebeurt ook omdat er in onze wereld helaas tirannieke regimes zijn. Niet elke vrijheidstrijder is gelijk ook een terrorist.

Op 1 augustus 1536 schreef Calvijn een brief aan koning Frans I van Frankrijk vanuit Bazel en met die brief stuurde hij het nieuwe leerboek dat hij voor de kerk geschreven had: de Institutie. Ter afsluiting en omdat we een Calvinjaar hebben, lees ik u een citaat voor uit die brief. Het is nog steeds actueel en zou ook aan het adres van de hedendaagse machthebbers gericht kunnen zijn: Want deze gedachte maakt de ware koning - wanneer hij erkent dat hij Gods dienaar is. En hij die niet Gods eer wil verdienen voert geen bewind, maar pleegt roverij. ... U kunt geen langdurige voorspoed verwachten van een koninkrijk dat niet door Gods scepter - dat is Gods heilig Woord - geregeerd wordt! Zo staat het ook in Spreuken 29:18. Zonder profetie (Gods Woord) vervalt het volk tot bandeloosheid, maar wie Gods wet in acht neemt is een gelukkig mens. Amen.